

Ethnobotanical features of Ula (Muğla/Turkey) district

Serdar KINCAL¹, Olcay CEYLAN^{*2}, Güven GÖRK²
ORCID: 0000-0002-7598-1240; 0000-0002-4435-8405; 0000-0001-5766-691X

¹ Muğla Sıtkı Koçman University, Graduate School of Natural and Applied Sciences, 48000 Muğla, Turkey

² Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Science, Department of Biology, 48000 Muğla, Turkey

Abstract

The ethnobotany field study was conducted between the years 2016-2018 in the central and affiliated neighborhoods of Muğla Province, Ula District and view interviewed with people from different age and social categories. In Ula, our study area, 123 plant species belonging to 53 families were recorded. 70 of these plants have natural distribution in the region and 45 of them are grown by the public. Plants used in the region were mostly used for medical and food purposes. 71 plant species were found medicinal, 69 plant species were used for food and spice purposes. In the district 28 plants are used for burning, broom and goods, 2 plant species are used for cleaning and maintenance purposes. Among the 53 naturally growing families, Rosaceae are represented by 12 species, Lamiaceae with 10 species and the most taxa. *Origanum onites* L. and *Lavandula stoechas* L. belonging to the family Rosaceae *Cydonia oblonga* Mill., *Pyrus communis* L. and Lamiaceae were found to be among the plants widely used in the region. In terms of the number of plant species they contain, these families are followed by 9 species of Fabaceae and 7 species of Poaceae. *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum* from Hypericaceae, *Pinus nigra* Arn. from Pinaceae, *Platanus orientalis* L., *Olea europaea* L. from Oleaceae and *Tilia rubra* L. from Tiliaceae, are among the plants widely used in the region.

Keywords: Muğla, ethnobotany, Ula, Turkey

----- * -----

Ula (Muğla) ilçesinin etnobotanik özellikleri

Özet

Muğla İli Ula İlçesi Merkez ve bağlı mahallelerinde 2016-2018 yılları arasında yaptığımız etnobotanik alan çalışmamızda farklı yaş ve sosyal kategorilerden kişilerle görüşülmüştür. Çalışma alanımız olan Ula'da 53 familyaya ait 123 bitki türü kaydedilmiştir. Bu bitkilerden 70 tanesi yörede doğal yayılışa sahip olup bu bitkilerin 45 tanesi halk tarafından yetiştirilmektedir. Yörede kullanılan bitkilerin çoğunlukla tıbbi ve gıda amaçlı olarak kullanıldığı görülmüştür. 71 bitki türünün tıbbi, 69 bitki türünün gıda ve baharat amaçlı kullanımları saptanmıştır. Bölgede 28 bitki yakacak, süpürge ve eşya yapımında, 2 bitki türü temizlik ve bakım amaçlı kullanılmaktadır. Doğal olarak yetişen 53 familya içerisinde Rosaceae 12 tür, Lamiaceae 10 türle en fazla taksonla temsil edilen familyalardır. Rosaceae familyasına ait *Cydonia oblonga* Mill., *Pyrus communis* L. ve Lamiaceae familyasına ait *Origanum onites* L. ve *Lavandula stoechas* L.'nin yörede yaygın olarak kullanılan bitkiler arasında olduğu tespit edilmiştir. İçerdiği bitki türü sayısı bakımından bu familyaları 9 türle Fabaceae, 7 türle Poaceae izlemektedir. Ayrıca Hypericaceae'den *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum*, Pinaceae'den *Pinus nigra* Arn., Platanaceae'den *Platanus orientalis* L., Oleaceae'den *Olea europaea* L., Tiliaceae'den *Tilia rubra* L. yörede yaygın olarak kullanılan bitkiler arasında yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Muğla, etnobotanik, Ula, Türkiye

* Corresponding author / Haberleşmeden sorumlu yazar: Tel.: +905334108366; Fax.: +902522111472; E-mail: oceylan@mu.edu.tr

© Copyright 2021 by Biological Diversity and Conservation

Geliş tarihi: 09.04.2020; Yayın tarihi: 15.04.2021

BioDiCon. 905-0420

1. Giriş

Bitkilerin tedavi amaçlı kullanılmasının M.Ö. 3000 yıllarına dayandığı ve birçok ünlü Türk bilim adamının (İbn-i Sina, Biruni, Davud Al-Antaki, Ebu Reyhan, İbn Baytar) bitkisel droglarla uğraştığı bilinmektedir [1]. Mezopotamya uygarlığı döneminde bitkisel drog miktarı 250 civarında, Grekliler döneminde drog miktarı 600'e kadar çıkmıştır. Arap-Fars döneminde bu miktar 4000'e kadar yükselmiştir. 19. yüzyıl başlarında bilinen tıbbi bitki sayısı 13000 sayısına ulaşmıştır [2].

Tedavi amacıyla kullanılan yaklaşık 20.000 bitkinin 600 kadarı Türkiye'de doğal olarak yetiştirilmektedir [3]. 20. yüzyılın başlarında teknolojik gelişmelerin getirdiği yenilikler, sosyal ve politik değişimler bitkilerin ilaç olarak kullanımının hızla azalmasına neden olmuştur. Aynı zamanda ilaç sanayinde sentetik ilaçların üretilmesi de bunda etkili olmuştur [4]. Günümüzde insanlar tedavi için laboratuvarlarda üretilen ilaçlar yerine doğal ilaçları tercih etmektedirler. Bunda sentetik ilaçların çok ciddi yan etkilerinin olmasının etkisi büyüktür. Almanya'da 500 farklı bitkiden bitkisel ilaç üretimi için yararlanılmakta, Almanların %52'si önemsiz hastalıkların ilk tedavisi için bitkisel ilaçları kullanmaktadır [5].

Nüfus ve sanayileşme ile insanların doğal kaynaklara olan ihtiyacı gün geçtikçe artmakta ve bu kaynaklardan faydalanma yollarını araştırmaya sevk etmektedir. Türkiye doğal kaynaklarda olduğu gibi bitkisel kaynaklar bakımından da zengin bir ülke konumundadır [6].

Ülkemiz florasına ait yapılmış çalışmalarda ülkemizde yaklaşık 11000 takson bulunmakta ve bu taksonların yaklaşık 500 tanesi tedavi amaçlı kullanılmaktadır [7]. Bitkilerin kullanım alanları çeşitlilik göstermekte olmasına rağmen en fazla kullanımın gıda-tedavi amaçlı olduğu görülmektedir. Bitkilerin başka kullanım alanları içinde iç ve dış mekân süslemesi, kök, çiçek gibi organlarından boyar madde eldesi, reçinesinin kâğıt ve yapıştırıcı üretiminde, çiçek ve uçucu yağından koku eldesi, uçucu yağın psikolojik ve fiziksel rahatlama, kozmetikte, gıda takviyesi olarak, çit, merdiven, kaşık, yaba, sürgü gibi alet yapımında kullanılması sayılabilir.

Muğla ve yöresi bitki çeşitliliği ve sahip olduğu endemik bitkiler bakımından oldukça zengindir. Muğla ili sınırları içerisinde 1219 takson, 1164 tür bulunmakta olup bu türlerin 238 tanesi endemiktir [6]. Ülkemizde ise son yıllarda etnobotanik çalışmalara verilen önem artmış ve kaybolmaya yüz tutmuş olan bu değerlerimizi ortaya çıkarmak için birçok çalışma yapılmıştır [8-13]. Özellikle Muğla ilinde [14-19] birçok etnobotanik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ula ilçesinin de çalışılmasıyla Muğla ilinin etnobotanik alandaki çalışmalarının büyük ölçüde tamamlanması çalışma amacımızı oluşturmaktadır.

1.1 Çalışma Alanı

Ula, Muğla ilinin bir ilçesidir ve "Flora of Turkey" deki kareleme sistemine göre "C2" karesinde bulunmaktadır. Ula, Muğla'nın güneyinde 28, 25°-28, 75° kuzey paralelleri ve 37°-37, 15° doğu meridyenleri arasındadır. Doğusunda Köyceğiz, batısında Gökova körfezi, kuzeyinde Muğla, güneyinde Marmaris vardır. Yüzölçümü 407 km²'dir. Ula merkez deniz seviyesinden 600 metre yüksekliktedir. Muğla-Ula mesafesi 15 km, Muğla-Marmaris karayolu üzerinden gidildiğinde, anayoldan 3 km içeride kalır. 2016 TÜİK verilerine göre nüfusu 23877 kişidir (Şekil 1.).

Şekil 1. Ula (Muğla) İlçe Haritası

Ula ilçesi, il merkezine en yakın ilçe olup 14 km mesafededir. İlçenin dört tarafı da dağlarla çevrilidir, 5 km kıyı uzunluğu ile denize en az kıyısı olan ilçede arazi engebeli olup %65'i ormanlarla kaplıdır. En önemli akarsuyu ilçenin doğu sınırlarını belirleyen Namnam çayıdır. İlçede Akdeniz iklimi etkilidir. Yazlar kurak ve sıcak, kışlar ılık ve yağışlıdır..

2. Materyal ve yöntem

Ula ilçe merkezi ve bağlı 26 mahalle çalışma alanımızı oluşturmaktadır. Bu çalışmada Ula halk pazarında, meydanlarda, kahvelerde, mahallelerin muhtarlarının yönlendirdiği bitkisel tedavi uygulayan yaşlılarla evlerinde ya da kahvede toplu olarak bulabildiğimiz toplamda 128 kişi ile görüşülmüştür. Ula merkez ve halk pazarında bulunan aktarlardan da yöresel bitki kullanımları hakkında bilgi alınmıştır. Diğer kaynak kişiler gidilen mahallelerdeki yerel halktır.

Görüşülen farklı yaş ve kültür yapısındaki kişilerin; ilçe pazarındaki ve aktardaki satıcıların farklı amaçlarla kullandıkları bitkiler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu görüşmeler sırasında kaynak kişilere hazırladığımız anketler doğrultusunda sorular yöneltilmiştir. Anketler sonucu elde edilen bilgiler ve örneklenen bitkiler çalışmamızın araştırma materyalini oluşturmaktadır.

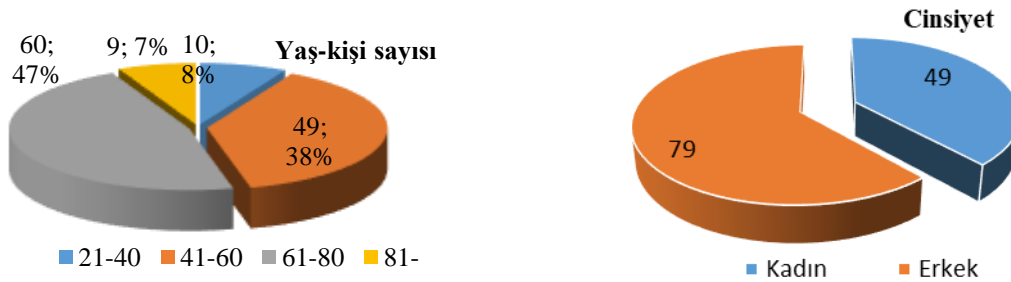
Anketimizin içeriğinde sorduğumuz sorular ile kullanılan bitkilerin yöresel adı, bitkinin kullanılan kısmı, kullanım amacı ve nasıl kullanıldığına dair bilgiler, bu bilgileri kimden öğrendiği, hangi sıklıkla kullanılması gerektiği, bitki örneğinin alındığı mevkii, anket yapılan kişinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır (Ek 1).

Anketler sonucu kullanımı tespit edilen bitkilerin pazarda ve aktarda satılan kuru formlarından örnekler alınmış, ya da bitkilerin fotoğrafı çekilmiştir. Bitkilerin teşhisi ‘Flora of Turkey and The East Aegean Islands [6] kaynaklarına göre yapılmıştır. ‘Ege Bölgesi Bitki Örtüsü’ [20] ve ‘Edible Wild Plants of Turkey’ [21] bitkilerle ilgili bilgiler bakımından faydalandığımız kaynaklardır. Ayrıca Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Biyoloji Bölümü herbaryumundan da faydalanılmıştır. Anketlerdeki bitkilerin yöresel isimleri anket yapılan kişiye sorularak belirlenmiştir Karşılaştırma yapabilmek için ‘Türkçe Bitki Adları Sözlüğü’ [22] ve ‘Tohumlu Bitkiler Sistematigi’ [23] ve ‘Türkiye’de Bitkilerle Tedavi’ [2] ve ‘Türkiye Bitkileri Listesi, Damarlı Bitkiler’ [24] kitapları referans alınmıştır.

Çalışmadaki bitkilerin tanımı ve yayılış alanlarının belirlenmesi için ‘Tohumlu Bitkiler Sistematigi’ [23] kitabı, ‘Flora of Turkey and The East Aegean Islands [6] ve [Türkiye](#) Bitkileri Veri Servisi (Tüvives) internet adresinden yararlanılmıştır. Anketler sonucu belirlenen bitkilerin bilimsel adları, yöresel adları, bitki örneğinin alındığı yer, kullanılan bitkilerin özellikleri, bitkinin kullanım amacı, kullanım şekli ve kaynak kişileri belirlenmiştir.

3. Bulgular

Ula merkez ve 26 mahallesinde 49 kadın, 79 erkek toplam 128 kişi ile görüşülerek anket çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu kişilerden 9 tanesi Ula merkezden, 119 tanesi Ula’ya bağlı mahallelerdendir. Yapılan çalışma sonucuna göre demografik özelliklere ait bilgiler Şekil 2’ de verilmiştir.

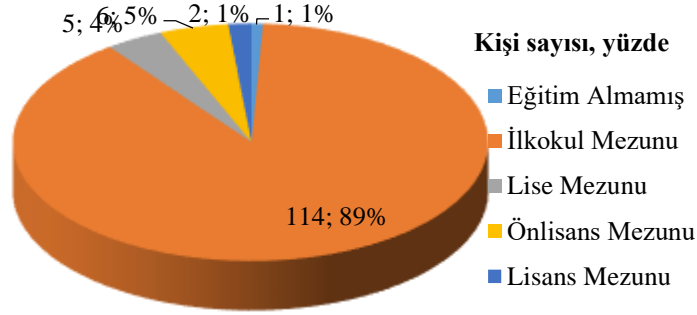

Şekil 2. Katılımcıların yaş ve cinsiyet dağılımları

Yaptığımız alan çalışmasında erkeklerin çoğunlukta olmasının nedeni görüşmelerin daha çok kahvehanelerde, meydanlarda yapılmasıdır. Görüşülen kadınların 47’si, erkeklerin 67’si ilkökul mezunudur. İlkokul mezunu toplam 114 kişiden 109 kişinin 40 ve üstü yaşlarda olduğu görülmüştür.

Bölgede görüşülen 128 kişinin eğitim durumlarına bakıldığında 1 kişinin ilk eğitimini tamamlayamamış olduğu görülmektedir. Çalışmamızda ortaokul mezunu kimseyle görüşülmemiştir. 128 kişiden 114’ü (%89) ilkökul, 6’sı (%5) ön lisans, 5’i (%4) lise, 2’si (%1) lisans mezunu olduğu görülmüştür (Şekil 3).

Ula ve mahallelerinde yaptığımız etnobotanik çalışmamızın sonucunda burada yaşayan yerel halkın çeşitli bitki türlerini tedavi, gıda, baharat, yakacak, süpürge veya eşya yapımında ayrıca temizlik, bakım ve karışım halinde kullandığı görülmüştür.

Şekil 3. Katılımcıların eğitim durumu

Araştırmalarımız sonucunda Ula merkez ve mahallelerinde tedavi amaçlı 72 adet bitki bulunmaktadır (Tablo 1). Bu bitkilerden 9 tanesi grip, nezle ve soğuk algınlığında, 8 tanesi idrar söktürücü olarak, 8 tanesi kan şekerinin düzenlenmesinde, 6 tanesi hazımsızlık tedavisinde, 5 tanesi kansızlık tedavisinde, 3 tanesi kanser tedavisinde kullanılmaktadır. Bazı bitkiler birden fazla hastalığın tedavisinde kullanılmıştır. *Allium cepa* L., grip, iltihap giderilmesi, burkulma tedavisinde, *Arbutus unedo* L., idrar söktürücü, kan şekerinin düzenlenmesinde, *Lavandula stoechas* L., hazımsızlık, akciğer iltihabı ve kan şekerinin düzenlenmesinde, grip ve nezle, kalp rahatsızlığı tedavisinde, *Tilia rubra* L., soğuk algınlığı, kansızlık, hazımsızlık tedavisinde, *Salvia fruticosa* Mill., nezle ve grip, karın ağrısı tedavisi, *Sideritis leptoclada* O. Schwarz (Endemik), nezle ve grip, karın ağrısı tedavisi, *Origanum onites* L., karın ağrısı, burkulma tedavisi, mide üşütmesi, iltihap giderilmesinde kullanılmıştır.

Tablo 1. Tedavi amaçlı kullanılan bitkiler

Familiya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan kısımları	Uygulama ve kullanan kişi sayısı
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Gövde-yaprak	Kanser, 3
			Kök	Grip, burkulma, iltihap giderilmesi, 7
	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	Kök	Saç kıran tedavisi, 1
Anacardiaceae	<i>Pistacia terebintus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Menevis, menengiç	Genç sürgün	Yutma zorluğu, 1
			Sakız	Hazımsızlık, yaraların tamiri, 3
Apiaceae	<i>Apium graveolens</i> L.	Kereviz	Kök-toprak üstü organları	Demir eksikliği tedavisi, 1
	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	Maydanoz	Dal-yaprak	İdrar yolları enfeksiyonu, 3
	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Anason	Tohum	Gaz söktürücü, 1
	<i>Scandix pecten-veneris</i> L.	Kiskis	Toprak üstü organları	Yutma zorluğu, 1
Asphodelaceae	<i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	Çiriş Otu	Kök	Basur tedavisi, 1
Asteraceae	<i>Anthemis tictoria</i> L.	Papatya, beyaz papatya	Kapitulum	Hazımsızlık, 1
			Toprak üstü organları	Grip tedavisi, 2
	<i>Cynara scolymus</i> L.	Enginar	Toprak üstü organları	Karaciğer rahatsızlıkları, 2
	<i>Helianthus annuus</i> L.	Ayçiçeği	Tohum	Prostat, kan şekeri düzenlenmesi, 1
Boraginaceae	<i>Borago officinalis</i> L.	Sığır Dili	Toprak üstü kısımları	Hemoroit, prostat, 2
Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> L.	Beyaz lahana	Yaprak	Burkulma tedavisi, karın ağrısı, 2
	<i>Lepidium sativum</i> L.	Tere	Tohum	Guatr tedavisi, 1
Capparaceae	<i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>aegyptia</i> (Lam.) Boiss.	Kebere, kapari, gebere	Meyve	Sinüzit tedavisi, 1
Cupressaceae	<i>Cupressus sempervirens</i> L. var. <i>pyramidalis</i>	Servi, mezarlık servisi	Kozalak	İdrar söktürücü, 1
Cyperaceae	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Topalak otu-Pamukluk	Gövde	Mide üşütmesi, 1

Tablo 1. (Devam ediyor)

Familya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan kısımları	Uygulama ve kişi sayısı
Ericaceae	<i>Arbutus unedo</i> L.	Sandal	Meyve	İdrar söktürücü, kan şekeri düzenlenmesi,2
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia amygdaloides</i> L.	Sütleğen	Süt salgısı	Böcek sokmaları, siğil tedavisi,2
Fabaceae	<i>Ceratonia siliqua</i> L.	Keçiboynuzu, harnup, harıp	Meyve-tohum	Öksürük,1
	<i>Lens culinaris</i> L.	Mercimek	Meyve-tohum	Bronşit,1
	<i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd.	Burçak	Tohum	Demir eksikliği,1
Fagaceae	<i>Quercus coccifera</i> L.	Meşe, Kızılpınar	Toprak üstü organları	Yara tedavisi,2
Fagaceae	<i>Quercus coccifera</i> L.	Meşe, Kızılpınar	Palamut	Toksik guatr tedavisi,1
Hamamelidaceae	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.(End.)	Sığla, günlük	Uçucu Yağı	Ülser, yaraların tedavisi,5
Hypericaceae	<i>Hypericum perforatum</i> L. var. <i>perforatum</i>	Kantaron otu	Toprak üstü organları	Yanık ve yara tedavisi,8
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Tohum	Bronşit tedavisi,1
			Tohum kabuğu püskülü	İltihap giderici,1
			Yaprak	Bademcik tedavisi,1
			Tohum Zarı	Bronşit tedavisi,1
Lamiaceae	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Karan	Toprak üstü organları	Hazımsızlık, akciğer iltihabı tedavisi, kan şekerinin düzenlenmesi,6
			Çiçek	Grip ve nezle tedavisi, kalp rahatsızlığı tedavisi,2
	<i>Mentha pulegium</i> L.	Narpız	Toprak üstü organları	Karın ağrısı tedavisi,2
	<i>Mentha x piperita</i> L.	Nane	Toprak üstü organları	Nezle ve grip, karın ağrısı tedavisi,4
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Fesleğen, reyhan	Yaprak-çiçek	Kolesterol tedavisi,1
	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	Toprak üstü organları	Karın ağrısı, mide üşütmesi, bertilme tedavisi,15
			Uçucu Yağı	Karın ağrısı,3
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Biberiye	Dal-yaprak	Tansiyon, damar açıcı, ağrı kesici,2
	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Adaçayı, çalba, geyik elması	Toprak üstü organları	Nezle-grip, karın ağrısı tedavisi,6
	<i>Sideritis leptoclada</i> O. Schwarz et P.H. Davis (Endemik)	Kızlan çayı, dağ çayı	Toprak üstü organları	Nezle-grip, karın ağrısı tedavisi,3
<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Bodurcamahmut	Toprak üstü organları	İdrar yolları enfeksiyonu,1	
<i>Teucrium polium</i> L.	Yavsancık-Epiryavşan Otu	Toprak üstü organları	Kan şekerinin düzenlenmesi,1	
Lauraceae	<i>Cinnamomum verum</i> L.	Tarçın	Gövde örtüsü	Kan şekerinin düzenlenmesi,1
			Meyve	Romatizma tedavisi,2
Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	Defne, tenel, teğnel	Uçucu Yağı	Kas yorgunluğu, tansiyon düşürücü,2
Liliaceae	<i>Urginea maritima</i> Baker	Ada Soğanı	Kök-yaprak	Kas ağrısı tedavisi,1
Linaceae	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Keten	Tohum	Hazımsızlık, gaz sancısı tedavisi,1
Lythraceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	Meyve	Kansızlık tedavisi,1

Tablo 1. (Devam ediyor)

Familya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan kısımları	Uygulama ve kişi sayısı
Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Bamya	Çiçek	Astım, bronşit tedavisi,1
	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegömece otu	Meyve	İltihap, çıban tedavisi,1
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav	İncir Boğası, erkek incir	Toprak üstü organları	Burkulma, incinme tedavisi,1
	<i>Morus alba</i> L.	Dut	Meyve	Bronşit, kabızlık tedavisi,2
	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	Yaprak	Kan şekerinin düzenlenmesi,1
Oleaceae	<i>Olea europea</i> L. var. <i>sylvestris</i> (Mill.) Lehr	Zeytin	Meyve yağı	Sindirim sistemi yaralarının tamiri,1
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	Susam	Meyve	Burkulma, iltihap, bronşit tedavisi,4
Pinaceae	<i>Pinus brutia</i> Ten.	Çam, kızılçam	Tohum	Yeni doğanda gaz sancısı tedavisi,2
	<i>Pinus nigra</i> Arn subsp. <i>pallasiana</i> (lamb) Holmboe	Karaçam	Genç filiz	Kansızlık tedavisinde,1
Platanaceae	<i>Platanus orientalis</i> L.	Kavak	Akma	Egzama tedavisinde,1
Poaceae	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Ayrık otu	Yaprak	Kemik erimesi tedavisi,1
	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa	Kök	İdrar söktürücü, iltihap giderici, basur tedavisinde,2
			Tohum	Böbrek taşı tedavisi, yara-burkulma tedavisinde,3
	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	Tohum	İneklere plasenta düşürülmesi,2
	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	Genç sürgün	Yumurtalık kanseri tedavisinde,1
Punicaceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	Püskül	İdrar söktürücü, böbrek taşının düşürülmesi,3
Rhamnaceae	<i>Paliurus spina-christi</i> Mill.	Karaçalı, karaçalı diken	Yaprak	Hazımsızlık tedavisinde,1
Rosaceae	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı	Tohum	Böbrek taşı tedavisi,2
	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	Meyve sapı	Kabızlık tedavisinde,1
	<i>Cerasus avium</i> (L) Moench	Kiraz	Meyve	Kabızlık tedavisinde,1
	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	Meyve sapı	İdrar söktürücü,1
	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma	Yaprak	İshal tedavisi,2
	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	Meyve	Burkulma tedavisi,1
	<i>Rubus sanctus</i> Schreber.	Böğürtlen	Meyve	Kansızlık, kan şekerinin düzenlenmesi,2
Rutaceae	<i>Citrus aurantiifoli</i> L.	Bergamut	Kök	Hazımsızlık tedavisi,1
	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	Meyve	Öksürük tedavisi,1
Salicaceae	<i>Populus tremula</i>	Selvi	Meyve	Soğuk algınlığı, nezle-grip tedavisi,3
Solanaceae	<i>Solanum nigrum</i> L.	Köpek sirkeni	Yaprak	Baş ağrısı tedavisi,1
Tiliaceae	<i>Tilia rubra</i> L.	Ihlamur	Meyve	Çıban tedavisi,1
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	Dal-yaprak	Soğuk algınlığı, kansızlık, hazımsızlık tedavisi,5
Verbenaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Toprak üstü organları	Kanser tedavisi,1
Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Yaprak	Karın ve baş ağrısı tedavisi,2
			Meyve-tohum	Kansızlık tedavisi,1

Yapılan çalışmalar sonucunda 69 bitki türünün baharat, gıda ve içecek olarak kullanıldığı görülmüş (Tablo 2), bunlardan *Citrus nobilis* Lour., ve *Citrus sinensis* (L.) Osbeck., *Capsicum annum* L., en fazla oranda tüketilen bitkilerdir.

Tablo 2. Gıda ve baharat olarak kullanılan bitkiler

Familiya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan kısımları	Yemek –baharat ve kişi sayısı
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Kök-Yaprak	Yemek, 1
	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa	Kök-Yaprak	Yemek,2
	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	Kök-Yaprak	Yemek,1
Anacardiaceae	<i>Rhus coriaria</i> L.	Sumak	Meyve	Baharat,2
Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	Dereotu	Topraküstü organları	Yemek,1
	<i>Apium graveolens</i> L.	Kereviz	Topraküstü organları	Yemek,2
	<i>Oenanthe pimpinelloides</i> L.	Gazayak, gazyak	Topraküstü organları	Yemek,1
	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	Maydonoz	Yaprak	Yemek,3
	<i>Scandix pecten-veneris</i> L.	Kiskis	Topraküstü organları	Yemek,3
Aracaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	Hindistan Cevizi	Meyve	Yemek,1
Asparagaceae	<i>Asparagus acutifolius</i> L.	Tilkimen, Tilkişen	Genç Sürgün	Yemek,1
Asteraceae (Compositae)	<i>Cynara scolymus</i> L.	Enginar	Topraküstü organları	Yemek,2
	<i>Tragopogon porrifolius</i> L.	Dede sakalı	Toprak üstü organları	Yemek,1
Brassicaceae (Cruciferae)	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> L.	Beyaz lahana	Yaprak	Yemek,1
Chenopodiaceae	<i>Salicornia europaea</i> L.	Deniz Börülcesi	Toprak üstü organları	Yemek,3
	<i>Beta maritima</i> L. var. <i>maritima</i>	Pancar, mancar	Kök	Yemek,1
Corylaceae	<i>Corylus maxima</i> Mill.	Fındık	Tohum	Yemek,1
Cucurbitaceae	<i>Citrillus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. et. Naksi.	Karpuz	Meyve	Yemek,2
	<i>Cucumis sativus</i> L.	Salatalık	Meyve	Yemek,1
	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun	Meyve	Yemek,2
	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Ak kabak, kabak	Meyve	Yemek,2
	<i>Arachis hypogaea</i> L.	Fıstık	Tohum	Yemek,1
Fabaceae (Leguminosae)	<i>Lens culinaris</i> Medik	Mercimek	Tohum	Yemek,1
	<i>Medicago sativa</i> L.	Yonca	Topraküstü organları	Yemek,2
	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasulye	Tohum-Meyve	Yemek,2
	<i>Vicia faba</i> L.	Börek bakla	Meyve-Yaprak	Yemek,1
	<i>Vigna anguiculata</i> (L.)Walp.	Börülce	Meyve-Tohum	Yemek,2
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Meyve	Yemek,1
Lamiaceae (Labiatae)	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	Toprak üstü organları	Baharat, 1
Lythraceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	Meyve	Yemek,1
Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Bamya	Meyve	Yemek,1
	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeçi, ebegümeç	Toprak üstü organları	Yemek,2
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir Boğası, erkek incir	Meyve	Yemek,1
	<i>Morus alba</i> L.	Dut	Meyve	Yemek,1
	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	Meyve	Yemek,1

Tablo 2. (Devam ediyor)

Familya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan kısımları	Yemek –baharat ve kişi sayısı
Musaceae	<i>Musa sapientum</i> L.	Muz	Meyve	Yemek,1
Oleaceae	<i>Olea europea</i> L. var. <i>sylvestris</i> (Mill.) Lehr	Zeytin	Meyve	Yemek,2
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	Susam	Tohum	Yemek,3
Poaceae	<i>Avena sativa</i> L.	Yulaf	Tohum	Yemek,1
	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa	Tohum	Yemek,4
			Toprak üstü organları	Yemek,1
	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	Tohum	Yemek,1
			Toprak üstü organları	Yemek,5
	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	Toprak üstü organları	Yemek,2
Tohum			Yemek,3	
Polygonaceae	<i>Rumex acetosella</i> L.	Kuzu Kulağı	Toprak üstü organları	Yemek,1
Punicaceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	Meyve	Yemek,1
Rosaceae	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı	Meyve	Yemek,1
	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	Tohum	Yemek,1
	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	Meyve	Yemek,1
	<i>Cerasus avium</i> (L) Moech	Kiraz	Meyve	Yemek,1
	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	Meyve	Yemek,2
	<i>Fragaria vesca</i> L.	Çilek	Meyve	Yemek,1
	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma	Meyve	Yemek,1
	<i>Prunus percica</i> L.	Şeftali	Meyve	Yemek,1
	<i>Pyrus amygdaliformis</i> Vill. var. <i>amygdaliformis</i>	Çöğür, ahlat, aklat	Meyve	Yemek,1
	<i>Pyrus communis</i> L.	Armut	Meyve	Yemek,1
<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	Meyve	Yemek,2	
Rutaceae	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	Meyve	Yemek,1
	<i>Citrus nobilis</i> Lour.	Mandalina	Meyve	Yemek,4
	<i>Citrus paradisi</i> McFad.	Greyfurt	Meyve	Yemek,1
	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck.	Portakal	Meyve	Yemek,5
Solanaceae	<i>Capsicum annum</i> L.	Biber	Meyve	Baharat, Yemek,3
	<i>Capsicum lycopersicum</i> L.	Domates	Meyve	Yemek,2
	<i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan	Meyve	Yemek,2
	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Patates	Kök	Yemek,2
Theaceae	<i>Camellia sinensis</i> L.	Çay	Yaprak	İçecek,1
Tiliaceae	<i>Tilia rubra</i> L.	İhlamur	Yaprak	İçecek,1
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	Toprak üstü organları	Yemek,1
Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Meyve	Yemek,2
Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zencefil	Kök	Baharat,1

Yapılan çalışmalar sonucunda 26 bitki türünün çeşitli eşya yapımında ve yakacak olarak kullanıldığı görülmüştür (Tablo 3). *Pinus nigra* Arn subsp. *pallasina* (Lamb) Holmboe ve *Platanus orientalis* L. hem yakacak hem de çeşitli eşya yapımında en sık kullanılan bitki türleri olmuştur. Bunun sebebi bu bitkilerin bölgede geniş yayılışa sahip olmasıdır.

Tablo 3. Çeşitli eşya ve yakacak olarak kullanılan bitkiler

Familiya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan kısımları	Kullanım tipi, kişi sayısı
Anacardiaceae	<i>Pistacia lenticus</i> L.	Sakız Ağacı	Gövde	Kaşık, 1
	<i>Pistacia terebintus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Menevis, menengiç	Gövde	Toprak sürgüsü, 1
Apocynaceae	<i>Nerium oleander</i> L.	Zakkum, ay ağacı	Gövde-dal	Çapa-kürek sapı, 1
Betulaceae	<i>Carpinus betulus</i> L.	Gürgen	Gövde-dal	Kaşık, 1
Cupressaceae	<i>Juniperus drupacea</i> Lab.	Andız	Gövde-kozalak	İzolasyon sıvısı, 1
	<i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	Ardıç	Gövde	İp kirmanı, 1
Ericaceae	<i>Arbutus unedo</i> L.	Sandal	Gövde-dal	Ekmekek, et dibeği, 3
Fagaceae	<i>Quercus coccifera</i> L.	Kızıl pınar	Gövde-dal	Toprak sürgüsü, 3
Hamamelidaceae	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.(End.)	Sığla, günlük	Dal, gövde	Yakacak, 1
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Toprak üstü organları	Yakacak, 1
Meliaceae	<i>Melia azederach</i> L.	Tesbih Ağacı	Gövde	Sırık yapımı, 1
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir Boğası, erkek incir	Gövde-dal	Yakacak, 1
	<i>Morus alba</i> L.	Dut	Gövde-dal	Et dibeği, 1
Myrtaceae	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	Sulfata	Gövde-dal	Tavan kerestesi, 2
Pinaceae	<i>Pinus brutia</i> Ten	Çam, kızılçam	Gövde-dal	Saban, sürgü, boyunluk yapımı, 2
	<i>Pinus nigra</i> Arn subsp. <i>pallasina</i> (Lamb)Holmboe	Karaçam	Gövde-dal	Kovan, dibek, yayık yapımı, 6
	<i>Pinus pinea</i> L.	Fıstık çamı	Gövde-dal	Sürgü, dibek yapımı, 1
Platanaceae	<i>Platanus orientalis</i> L.	Kavak	Gövde-dal	Sürgü, kovan, dibek yapımı, 7
	<i>Arundo donax</i>	Saz Kargı	Gövde-dal-yaprak	Hasır, kilim, sepet yapımı, 1
Poaceae	<i>Sorghum vulgare</i> L.	Süpürge Otu	Toprak üstü organları	Süpürge, 3
Rosaceae	<i>Pyrus communis</i> L.	Armut	Gövde	Dibek, kaşık, hapaz, 3
	<i>Pyrus amygdaliformis</i> Vill. var. <i>amygdaliformis</i>	Çöğür	Gövde	Et kesme tahtası, dibek yapımı, 1
Salicaceae	<i>Populus tremula</i>	Selvi	Gövde-dal	Tavan kerestesi, dibek, Hapaz, 1
	<i>Salix fragilia</i> L.	Kargı-Söğüt	Gövde-dal	Sepet, 1
Thymelaceae	<i>Daphne gnidioides</i> Jaub. et Spach	Eğircik çalısı, eğircik, emicik	Gövde-yaprak	Süpürge, 1
Typhaceae	<i>Typha domingensis</i> (Pers) Steudel	Hasır Otu	Toprak üstü organları	Hasır, sepet, 1

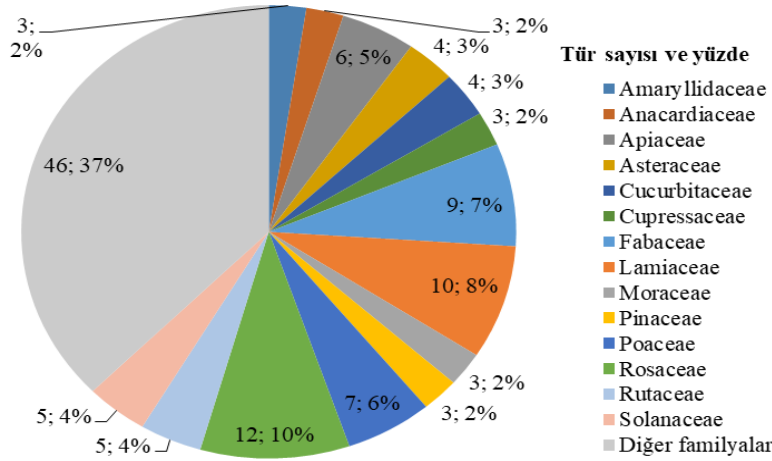
Yapılan çalışmalar sonucunda 11 farklı karışımda 16 adet bitki türü tespit edilmiştir (Tablo 4). 12 adet bitkinin tedavi amaçlı kullanıldığı gibi gıda olarak da kullanıldığı görülmüştür. *Allium cepa* L., *Origanum onites* L., *Mentha x piperita* L., bu tür karışımlarda en çok kullanılan bitki türleri olarak görülmüştür.

Tablo 4. Karışım olarak kullanılan bitkiler

Familya	Bilimsel Adı	Yerel İsmi	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanım Şekli	Kişi sayısı
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Toprak üstü organları	Tıbbi	Lapa	1
Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	T.üstü organları			
Lamiaceae	<i>Mentha x piperita</i> L.	Nane	T.üstü organları			
Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Soğan	Kök	Tıbbi	Lapa	3
Lamiaceae	<i>Mentha x piperita</i> L.	Kekik	T.üstü organları			
Pinaceae	<i>Pinus nigra</i> Arn subsp., <i>pallasina</i> (lamb) Holmboe	Karaçam	Kozalak	Tıbbi	Lapa	3
Anacardiaceae	<i>Pistacia terebinthus</i> L.	Meneviş, Menengiç	Genç sürgünler	Tıbbi	Doğrudan	1
Apiaceae	<i>Scandix pecten-veneris</i> L.	Kişkiş, Kingiş	T.üstü organları			
Apiaceae	<i>Scandix pecten-veneris</i> L.	Kişkiş, Kingiş	T.üstü organları	Gıda	Pişirilerek	1
Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	Dereotu	T.üstü organları			
Asteraceae	<i>Tragopogon porrifolius</i> L.	Dede sakalı	T.üstü organları			
Asphodelaceae	<i>Asphodelus aestivus</i> L.	Kiriş otu, Çiriş otu	Kök	Tıbbi	Lapa	1
Amaryllidaceae	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	Kök			
Cyperaceae	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Topalak otu	T.üstü organları	Tıbbi	Lapa	1
Lamiaceae	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Fesleğen	Yaprak			
Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	T.üstü organları			
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Kök	Tıbbi	Dekoksiyon	1
Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Nane	T.üstü organları			
Rutaceae	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	Meyve	Tıbbi	Lapa	4
Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Nane	T.üstü organları			
Oleaceae	<i>Olea europaea</i> L.	Zeytin	Yağ			
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir	Meyve	Tıbbi	Doğrudan	1
Oleaceae	<i>Olea europaea</i> L.	Zeytin	Yağ			
Oleaceae	<i>Olea europaea</i> L.	Zeytin	Yağ	Tıbbi	Kaynatılarak	1
Rutaceae	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	Meyve			
Verbenaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Yaprak	Tıbbi	Lapa	1
Oleaceae	<i>Olea europaea</i> L.	Zeytin	Yağ			

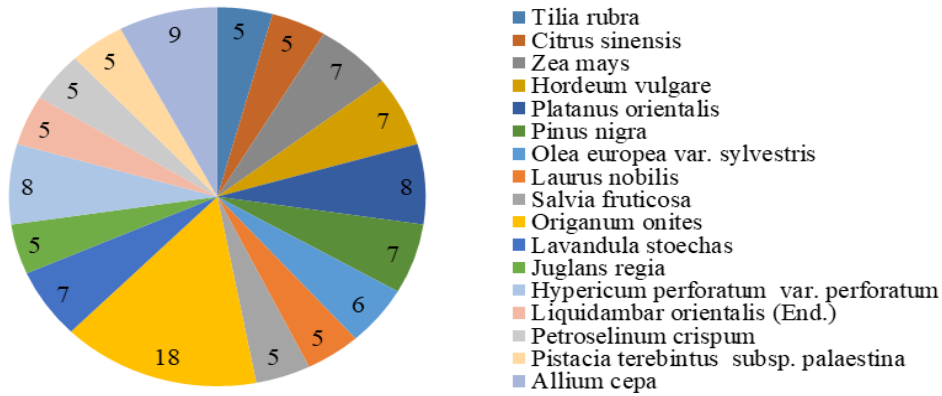
4. Sonuçlar ve tartışma

Bölgede halkın kullandığı 123 bitki türünden 12'si % 15 temsil oranıyla Rosaceae familyasına aittir (Şekil 4). Rosaceae familyasına ait türlerin daha fazla kullanılmasının nedeni, bölgede tarımının yüksek miktarlarda yapılması ve dolayısıyla her türlü tüketiminin bölgede yaygın olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışma alanımıza yakın Bodrum [14], Datça [16], Fethiye [17], Marmaris [18], Ortaca [25] gibi alanlarda yapılan diğer etnobotanik çalışmalarında da benzer sonuçlar görülmüştür.

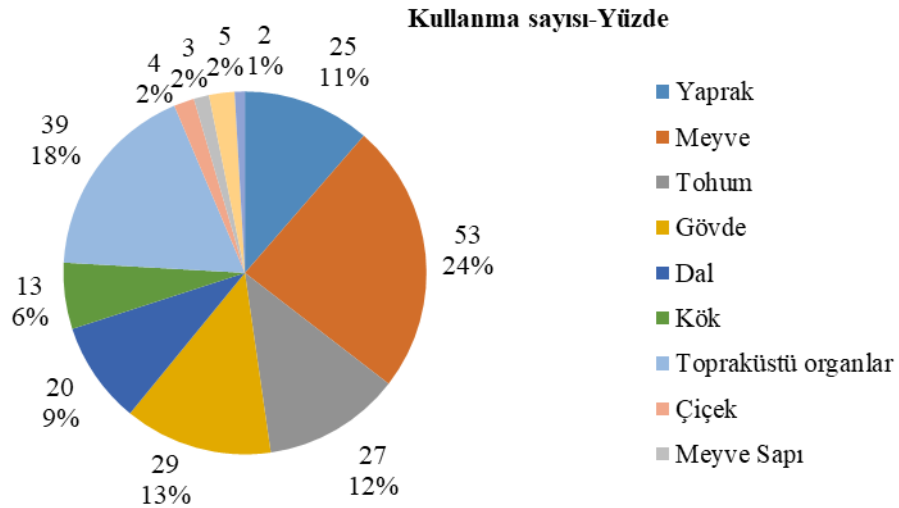
Şekil 4. Toplam tür sayısına göre familyalar

Bölgede 123 bitki türü arasında Lamiaceae familyasına ait olan *Origanum onites* L., 18 kişi tarafından kullanılarak en fazla kullanılan tür olmuştur (Şekil 5). Bölgede yapılan diğer çalışmalarda [15, 17-20] da aynı durumun görülmesi bu bitkinin bölgede geniş bir yayılışa sahip olduğunu gösterir.

Şekil 5. Kullanım sayılarına göre bitki türleri

Kullanılan organların büyük çoğunluğunu %24 (53 tür) oranla meyve oluşturmaktadır (Şekil 6). En fazla kullanılan organın meyve olması bölgenin meyve çeşitliliği bakımından zengin olduğunu düşündürmektedir.

Şekil 6. Kullanılan organların kullanım yüzdesi

Olea europea L., *Allium cepa* L., *Origanum onites* L., *Hypericum perforatum* L., *Lavandula stoechas* L., gibi bazı türler Muğla ilinde yapılan diğer benzer çalışmalarda da aynı amaçla kullanıldığı gibi, farklı amaçla da kullanılabilir [14-19, 25]. Bu da bize bu bitkilerin halk arasında hala yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir.

Muğla ilinde yapılan etnobotanik çalışmalarında verilen bilgiler arasında bitkilerin kullanım şekilleri ve amaçları gibi faktörler arasında büyük benzerlik söz konusu iken bitkilerin yerel adları arasında farklılıklar da gözlenebilmektedir. Bu farklılığa bilgilerin nesilden nesile sözlü olarak aktarılması, kısmen ya da tamamen değişime açık olması, bölgeden bölgeye kullanıma eklemeler olması ve farklı kültürlerin etkisi neden olabilmektedir.

Geçmişte günümüze nazaran insanlar, bitkileri sadece tedavi amaçlı değil, eşya, boya, barınma, parfüm, esans, yapıştırıcı gibi birçok amaçla kullanmışlardır. Zaman içinde sözlü olarak aktarılan bu bilgilerden bazıları kaybolmuş, bazıları da insan ihtiyaçları değiştiği için terk edilmiştir. Var olan bu bilgilerin kaybolması aslında kültür mirası olan bu bilgilerin sonraki nesillere aktarılmasına engel olmaktadır. Bu mirası korumanın ve sonraki nesillere aktarılmasını sağlamanın bitkilerin korunmasını da arttıracığı düşünülebilir. Bu sayede zengin bir doğal çeşitliliğe ve çok sayıda endemik türe sahip ülkemizin de bitki mirasına daha fazla önem verilmesi sağlanabilir. Yapılan etnobotanik çalışmalar kültür mirasımızın korunmasına ve bitkilerin öneminin kavratılmasına sağladığı katkılardan dolayı önemli çalışmalardır.

Ula ilçesinde yapılan bu etnobotanik çalışması da kültür mirasımızın korunmasına ve bitkilerin öneminin kavratılmasına sağladığı katkılardan dolayı önemlidir.

Muğla ili ve çevresi geçmişten günümüze sayısız medeniyete ev sahipliği yapmış, bu tarihi birikimden izler taşıyan ayrıca sahip olduğu bitki örtüsü bakımından da doğal bir zenginliğe sahiptir. Yörede yapılacak ya da yapılmış olan etnobotanik çalışmalar bize bitki kullanımının insan hayatına etkisini ve katkısını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmalar tamamlandığında kültürel mirasın kalıcı olması sağlanmış, bitkilerin önemi kavranmış, bitkilerin sayısız kullanım şekli öğrenilmiş ve sonraki nesillere aktarılması sağlanmış olacaktır. Bizim çalışmamızın da bu amaç doğrultusunda bir katkı da bulunacağını düşünmekteyiz.

Teşekkür

Çalışmamıza verdiği katkılardan dolayı sayın hocamız Prof. Dr. Güven Görk'e teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- [1] Işık, S., Gönüz, A., Arslan, Ü. ve Öztürk, M. (1995). Afyon (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri, *Ot Sistematik Dergisi*, 2(1): 161-166
- [2] Baytop, T. (1984). *Türkiye'de Bitkilerle Tedavi (Geçmişte ve Bugün)*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 480 s.
- [3] Öztürk, M. ve Özçelik, H. (1991). *Doğu Anadolu'nun Faydalı Bitkileri (Useful Plants of East Anatolia)*, Semih Ofset ve Matb., Ankara.
- [4] Bayram, E., Kırıcı, S., Tansı, S., Yılmaz, G., Arabacı, O., Kızıl S ve Telci D. (2010). Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Üretiminin Arttırılması Olanakları. *Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi Bildiriler Kitabı*, 11- 15 Ocak, ANKARA, 437-456.
- [5] Sayar, A., Öztürk, M., Güvensen, A. ve Özdemir, F. (1995). Muğla (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 2(1):151-160.
- [6] Davis, P.H., (1965-1988), *Flora of Turkey and the East Aegean Islands. I-X*. Edinburg Univ. Pres, Edinburg.
- [7] Yıldırım, Ş. (2004). Etnobotanik ve Türk Etnobotanigi, *İnsan Bilimleri için Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 17: 167- 174.
- [8] Sağıroğlu, M., Arslantürk, A., Akdemir, Z.K., Turna, M. (2012). An ethnobotanical survey from Hayrat (Trabzon) and Kalkandere (Rize/Turkey). *Biological Diversity and Conservation*, 5(1), 31-43.
- [9] Polat, R., Satıl, F., Çakılcıoğlu, U. (2011). Medicinal plants and their use properties of sold in herbal market in Bingöl (Turkey) district. *Biodicon*, 4(3):25-35.
- [10] Polat, R., Çakılcıoğlu, U., Ulsan, M. D., Gür, F., Türkmen, Z. (2015). Investigations of ethnobotanical aspect of wild plants sold in Espiye (Giresun/Turkey) local markets. *Biological Diversity and Conservation*, 8(3), 114-119.
- [11] Kökçü, B., Esen, O., Uysal, İ. (2015). Medicinal plants sold in Çanakkale/Turkey city center herbalists. *Biological Diversity and Conservation*, 8(3), 80-91.
- [12] Korkmaz, M., Karakurt, E. (2015). An ethnobotanical investigation to determine plants used as folk medicine in Kelkit (Gümüşhane/Turkey) district. *Biological Diversity and Conservation*, 8(3), 290-303.
- [13] Kayabaşı, N. P., Tümen, G., Polat, R., Okulu, G. M. Y., Genç, B. (2016). Ethnobotanical studies on useful plants in Manyas (Balıkesir/Turkey) region. *Biological Diversity and Conservation*, 9(3), 58-63.
- [14] Ertuğ, F. (2004). Wild edible plants of the Bodrum Area (Muğla, Turkey), *Turkish Journal of Botany*, 28(1-2):161 174.
- [15] Tuzlacı, E. (2005). *Bodrum' da Bitkiler ve Yasam*, Nobel Yayın ve Dağıtım, İstanbul, 253 s.
- [16] Tuzlacı, E. (2002). Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler, *14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, Bildiriler, Eskişehir.

- [17] Tuzlacı, E. (2002). Baba Dağı florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında Yapılan Ön Araştırma, *14. Bitkisel ilaç Hammaddeleri Toplantısı*, Bildiriler, Eskişehir.
- [18] Gurdal, B. ve Kultur, S. (2013). An ethnobotanical study of medicinal plants in Marmaris (Mugla, Turkey). *Journal of Ethnopharmacology*, vol.146, pp.113-126.
- [19] Ceylan, O. (2017). Muğla İlinde Halkın Tedavi Amaçlı Kullandığı Bitkiler, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 24, 1, 89-107
- [20] Öztürk, M., Seçmen, Ö., Gemici, Y. ve Görk, G. (1990). *Ege Bölgesi Bitki Örtüsü*, Sentez Limited, 175 s., İzmir.
- [21] Kalças, E., L. (1974). *Food From The Fields, Edible Wild Plants Of Aegean Turkey*, Bilgehan Matbaası Bornova, İzmir, 146 s.
- [22] Baytop, T. (1994). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 578 s.
- [23] Seçmen, Ö., Gemici, Y., Görk, G., Bekat, L. ve Lelebici, E. (2004). *Tohumlu Bitkiler Sistematigi*, 8. Baskı, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi No:116, İzmir, 386 s.
- [24] Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M. ve Babaç, M.T. (2012). *Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)*, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Yayınları Flora Dizisi 1, İstanbul.1290s.
- [25] Akan.H.,Öz.Aydın.,Pekmez.,H. (2018). Ortaca (Muğla) Yöresinde Halk Arasında Kullanılan Bazı Bitkiler, *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(9): 1168-1174, 2018